

اصطلاح‌شناسی تطبیقی نقیضه و پارودی

چکیده محتوایی

بیان مدعا (خانم دکتر عرب نژاد): تطبیق و مقایسه، راهی برای شناخت بهتر داشته‌های خودمان و دیگران است. شناخت اصطلاحات ادبی و تعریف دقیق آنها، نخستین گام برای هر تحقیق و پژوهش، اعم از تطبیقی یا غیرتطبیقی است. شرط مرزبندی میان اصطلاحات متعدد در نقد ادبی، تعریف دقیق آنها و پذیرفتن یک اصطلاح واحد از سوی منتقدان و پژوهشگران است؛ از این رو، باید نخست، اصطلاح مورد نظر را تعریف کرد. در تعریف نقیضه باید گفت که نقیضه، متنی اعم از شعر و نثر است که در تقلید از متنی دیگر نوشته می‌شود و لزوماً متن دوم، لحنی طنزآمیز دارد. با توجه به تعاریف یاد شده، بهتر است نقیضه را به عنوان معادل اصطلاح پارودی بپذیریم و استقبال و جواب را حتی با وجود آنکه قدماً نقیضه پردازی خود را جواب نامیده اند، از آنجا که ماهیتی جدی دارد، از نقیضه پردازی مجزا کنیم. نظیره، اصطلاحی شبیه به برلسک است که هرگونه تقلید، اعم از فاخر و نازل را شامل می‌شود، با این تفاوت که در برلسک، عنصر تمسخر و شوخی حضور دارد اما نظیره، تقلیدهای جدی از یک متن بلند است. از لحاظ محتوایی و با دیدگاهی تطبیقی، باید گفت که در بسیاری از موارد، نقیضه‌های فارسی، معادل پاستیش در ادبیات انگلیسی است؛ برای مثال، اشعار ابوسعحاق و نظام الدین قاری، کمتر ماهیتی انتقادآمیز دارند و به هیچ روی، نشانی از تمسخر و کم داشت آثار پیشین در آنها نیست. اینگونه آثار در ادبیات انگلیسی، پاستیش نامیده می‌شود اما به پیروی از نظریه سیمون دنتیث، میتوان از طیف پارودی در ادبیات فارسی استفاده کرد. بر این اساس، این طیف، از آثار مطایبه‌آمیز چون آثار ابوسعحاق و نظام الدین قاری آغاز و به آثار انتقادی مؤلفانی چون عبید و آقاجمال منتهی می‌شود.

ناقد اول (آقای دکتر فولادی): این کرسی همچنان که از نام آن هم مشخص هست عنوان اصطلاح‌شناسی تطبیقی نقیضه و پارودی است که توسط دکتر خانم عرب نژاد ارائه شده و بخشی از کار، ساختار علمی این مقاله پژوهشی هست که بسیار عالی و از استواری خاصی بهره مند است. این مقاله از یک چپش خاصی هم در این ساختار برخوردار هست و این‌ها از نکات مثبت این کار است. جنبه تطبیقی و بین‌المللی کار در المصطفی که با فضای بین‌المللی کار می‌کند و در زبان‌های مختلف و ادیان و مذاهب مختلف روبروست جنبه‌های مختلف کار دیده شده و به کار برده شده که این هم از جنبه‌های مثبت کار هست که به این کار ارزش می‌دهد و در کنار آن کارهای علمی و منابع دست اول و خیلی خوب که استفاده شده و استواری ساختار این پژوهش تأییدی بر این مطلب می‌باشد. بحث اصطلاح‌شناسی آن به صورت خیلی دقیق است که از مطالب بسیار مهم در هر علمی است و کسانی که از دو زبان یا حتی یک زبان می‌خواهند با هم صحبت کنند قبل از این که وارد بحث بشوند اول بایستی برای رساندن مفهوم بحث یک مقدمه ای انجام شود تا منظور و مفهوم بحث مشخص گردد. کار بسیار ارزشمندی است که برای هر علمی هم لازم است که اصطلاح‌شناسی در آن علم صورت بگیرد. اما در نقد این کار، با توجه به فضای المصطفی اگر بتوان آن قسمت‌هایی که جنبه‌های تعلیمی و اخلاقی دارد را مقداری برجسته‌تر نمایش داد و آن قسمت‌هایی که در مورد اوصاف الاشراف و اخلاق الاشراف و مواردی مثل آثار عبید زاکانی که آمده کمی گسترده ترمی شد بهتر بود و در این موارد نقیضه و پارودی را بیاورید و به تفصیل بیان نمایند.

ناقد دوم (آقای دکتر فاضلی): اولاً آفرین بابت این که به یک موضوع جذاب و مورد نیاز پرداختید در حوزه ادبیات آن هم در حوزه علمیه جامعه المصطفی، دوماً آفرین که این قدر شجاعت داشتید که وارد یک موضوعی شدید که معرکه آراء است، و آفرین به این که وارد عرصه مقایسه و تطبیق شدید. بنابراین کاری که به آن پرداختید فوق‌العاده است. باید بگوییم که در حوزه‌ها و جامعه المصطفی یک وقت تضادی با اهداف آنها دارد، خوب اصلاً ادبیات ما از معارف دینی پر است و منهای معارف این حوزه صفر است. یک نکته ای که باید عرض کنم که راجع به تضمین را نوشته بودید در نظم و نثر البته گاهی چیزهایی پراکنده نوشته شده اما در کتاب‌ها تضمین مستلحی که شما به دنبال آن هستید آن تضمینی است که در اشعار بیاید هر چند در نثر هم در جاهایی آمده است. ببینید مقایسه خوب است اما اگر می‌شد که از پارودی به پارودی یا از نقیضه به نقیضه برسیم شاید بهتر از این بود که به نام آنها تنها بنا را بر مقایسه بگذاریم.

مدیر کرسی (خانم دکتر حاجی رحیمی): ایشان با طرح پرسش‌های حضار و سایر مطالب طرح شده توسط ناقدین و جمع‌بندی نهایی، به حسن ختام این کرسی پرداختند.